

Семенова К.Д.,

к.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет (Україна)

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИМИ РИЗИКАМИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Будь-яка господарська діяльність завжди пов'язана з певними ризиками. Для захисту бізнесу від непередбачуваних збитків менеджмент підприємства повинен постійно здійснювати пошук шляхів зниження ступеня ризиків, тобто управляти ризиками.

Кінцевою метою управління ризиками є отримання найбільшого прибутку при оптимальному, прийнятному для суб'єкта господарювання, рівні ризику, що дає змогу підвищити рівень конкурентоздатності підприємства.

Обираючи стратегію та тактику управління ризиком, менеджер повинен дотримуватись таких основних принципів:

- недоцільно ризикувати більшим заради меншого;
- недоцільно ризикувати більше, ніж це дозволяють власні засоби;
- необхідно заздалегідь піклуватися (здійснювати прогноз) відносно можливих (ймовірних) наслідків ризику [1, с. 119].

В економічній літературі пропонується низка способів та методів управління ризиками. На наш погляд, основними серед них є наступні:

- уникнення ризику;
- прийняття ризику;
- зниження ступеня ризику.

Уникнення ризику передбачає відмову від будь-якої фінансової дії, пов'язаної з ризиком. Однак уникнення ризику для підприємства нерідко означає відмову від прибутку, а це пов'язане з ризиком невикористаних можливостей. Підприємець цим самим позбавляє себе можливості використати активну складову ризику, на якій в наш час будуються всі схеми збільшення прибутку підприємства. Іншими словами, уникнення ризику є антиподом ефективності використання капіталу підприємства.

Прийняття (збереження) ризику – це відмова від будь-яких дій щодо зниження або передачі ризику. При цьому, вкладаючи кошти в певну справу, інвестор повинен бути впевненим, що він має можливості покриття певних збитків або ж що вони йому не загрожують.

Зниження ступеня ризику може здійснюватись або зовнішніми способами (шляхом його розподілу чи страхування), або за допомогою внутрішніх ресурсів (розподілу фінансових, матеріальних засобів з урахуванням принципів лімітування та диверсифікації).

Розподіл ризику полягає в тому, щоб покласти певну частку відповідальності за ризик на того чи іншого співучасника інвестиційного проекту, причому такого, який здатен краще контролювати цей ризик.

Найпоширенішою формою передачі ризику є страхування від збитків, коли за фіксовану плату відповідальність за покриття втрат у випадку реалізації того чи іншого ризику бере на себе інша організація.

Серед внутрішніх способів зниження ступеня ризику особливе місце займає диверсифікація – розподіл капіталовкладень між різноманітними видами діяльності, безпосередньо не пов'язаними один з одним. У цьому випадку, якщо в результаті непередбачених подій один вид діяльності буде збитковим, інший вид все ж буде приносити дохід [2, с. 87].

На принципі диверсифікації базується діяльність інвестиційних фондів, які продають клієнтам свої акції, а одержані кошти вкладають в різноманітні цінні папери, що приносять стійкий середній прибуток.

Диверсифікація дає змогу знижувати виробничі, комерційні та інвестиційні ризики. Вона використовується, перш за все, для нейтралізації негативних наслідків несистематичних видів ризиків.

Більш м'якою формою зниження ступеня ризиків вважають їх лімітування. Воно передбачає встановлення меж свободи прийняття рішень в умовах ризиків у процесі здійснення підприємницької діяльності. На практиці реалізацією способів лімітування ризиків є встановлення граничного розміру кредиту, що надається клієнтові, обмеження максимальної частки позикових коштів у загальному обсязі активів підприємства, а також допустимої витрати будь-якого окремого виду ресурсу і т. ін.

Зниження ступеня ризику можливе також шляхом створення резервів, запасів на покриття ймовірних непередбачуваних витрат у майбутньому, тобто свого роду самострахуванням. Самострахування є доцільним у тому випадку, коли вартість застрахованого майна відносно невелика в порівнянні з майновими та фінансовими критеріями всього бізнесу. Воно має також сенс, коли ймовірність збитків надзвичайно мала.

Одним із ключових способів зниження ступеня ризику для підприємства є здобуття додаткової інформації. Природно, що коли б у менеджера була найбільш повна інформація, він міг би зробити найкращий прогноз і знизити ступінь ризику. Це робить інформацію товаром, за який менеджери (інвестори) згодні платити великі кошти [1, с.124].

Існування різноманітних напрямів та методів управління ризиками ставить підприємця перед проблемою вибору найбільш прийняттого в певній ситуації заходу. Вибір конкретного методу залежить від досвіду та можливостей суб'єкта господарювання. Але найкращим варіантом є комбінація декількох методів. Лише в цьому випадку підприємство може розраховувати на підвищення рівня конкурентоздатності та збільшення своїх доходів при мінімізації ризиків.

Література

1. Вітлінський В.В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. – К. : КНЕУ, 2000. – 292 с.
2. Назарова И.Г. Управление рисками в предпринимательской деятельности / И.Г. Назарова. – Ухта : УГТУ, 2003. – 136 с.